

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Постановка проблеми. Виробництво продукції рослинництва є основним напрямком діяльності на всіх етапах розвитку сільського господарства. У зв'язку з цим основним загальнодержавним завданням є обґрунтування заходів щодо підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва та подальшої її стабілізації.

Актуальність проблеми ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема галузі рослинництва, в сучасних умовах виходить на перше місце серед кола інших важливих проблем. Вирішення та реалізація проблеми – це формування реального добробуту населення країни, підвищення її продовольчої безпеки.

Виробництво рослинницької продукції є постійною задачею всіх господарюючих суб'єктів аграрного сектору, що спрямоване на формування ринку продовольства. Ефективність розвитку галузі рослинництва формується під впливом багатьох чинників, зокрема ґрунтового-кліматичних, технологічних, біологічних та інших, що ускладнює пошук додаткових можливостей для її підвищення.

Стан вивчення проблеми. Дослідженню проблем підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах в умовах ринкових перетворень присвячені наукові праці В.Я. Амбросова, В.Г. Андрійчука, В.І. Бойка, П.П. Борщевського, П.І.Гайдуцького, А.С.Даниленка, М.Я. Дем'яненка, О.Ю. Єрмакова, І.В. Коновалова, В.І. Криворучка, О.В. Крисального, М.Г. Лобаса, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, П.О. Мосюка, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, П.П. Руснака, М.М. Федорова, В.К. Терещенка, О.В. Шкільова, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та багатьох інших учених.

Разом з тим, питання підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва й надалі залишаються недостатньо вивчені, оскільки в більшості робіт вчених, об'єктом дослідження виступає економічна ефективність сільськогосподарського виробництва, а ефективність виробництва в окремих галузях, у т.ч. у рослинництві вивчається у загальному контексті, що зумовлює необхідність вивчення окресленої проблеми.

Завдання і методика досліджень. Мета досліджень полягає у вивченні факторів і чинників, що впливають на рівень ефективності виробництва продукції рослинництва та пошуку альтернативних шляхів її покращення з метою забезпечення продовольчої безпеки країни. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання і системний підхід до вивчення економічних процесів; монографічний метод; законодавчі, нормативно-правові акти.

Результати досліджень. Ступінь розвиненості національної економіки України значною мірою визначається здатністю максимального використання внутрішнього потенціалу природних ресурсів та галузей агропромислового виробництва. На сучасному етапі головними завданнями, що стоять перед галузями АПК є забезпечення зростання сільськогосподарського виробництва, сталого забезпечення країни продуктами харчування для населення та сільськогосподарською сировиною для переробних підприємств, об'єднання зусиль всіх галузей АПК для одержання високих кінцевих результатів господарювання в ринкових умовах [2].

Традиційно головними галузями в сільському господарстві є рослинництво, тваринництво і проміжна галузь – кормовиробництво. На рослинництво і кормовиробництво припадає близько 90 % орних земель в Україні, з них до 30 % відведено під кормові культури. У рослинництві 40-50 % становить побічна продукція – солома хлібів, стебла кукурудзи й сорго, жом, патока та інші, які через проміжну галузь – кормовиробництво використовуються в тваринництві. Тому гармонійне поєднання рослинництва, тваринництва, кормовиробництва – необхідна умова успішного функціонування всього аграрного комплексу країни [3].

Встановлено, що проблема ефективності сільськогосподарського виробництва, зокрема галузей рослинництва за сучасних умов розвитку господарювання виходить на перше місце серед інших важливих проблем. Її вирішення та реалізація – це формування реального добробуту населення країни, економічної та продовольчої безпеки й незалежності держави.

У той же час висока ефективність виробництва досягається не тільки сукупністю факторів виробництва й обсягом інвестицій, а значною мірою спрямованістю і швидкістю впровадження інноваційної стратегії як логічної ланки економічного розвитку на шляху до утвердження ефективного, конкурентоспроможного виробництва. Обґрунтоване співвідношення складових економічного розвитку факторів виробництва, інвестицій, інноваційної стратегії – треба вважати важливою передумовою зростання ефективності виробництва сільськогосподарської продукції [5].

Сутність ефективності в сільському господарстві відображається у максимізації росту валової продукції, валового доходу при мінімізації питомих суспільних витрат на їх виробництво. Головна ознака ефективності - досягнення мети виробничої або іншої діяльності підприємства за умови найменших витрат суспільної праці або часу.

Економічна ефективність являється критерієм оцінки всіх заходів, що здійснюються в сільському господарстві та пов'язана із збільшенням виробництва споживчих вартостей на основі підвищення продуктивності праці і раціонального використання виробничих ресурсів [4]. При цьому ряд економістів вважають, що для характеристики ефективності існує єдиний критерій ефективності суспільного виробництва. В той же час не лише суспільство в цілому, але й кожне сільськогосподарське підприємство зацікавлене в підвищенні ефективності виробництва. Внаслідок цього критерій ефективності має відображати інтереси суспільства в цілому і окремо кожного підприємства. Види і критерій ефективності зображено на рис. 1.

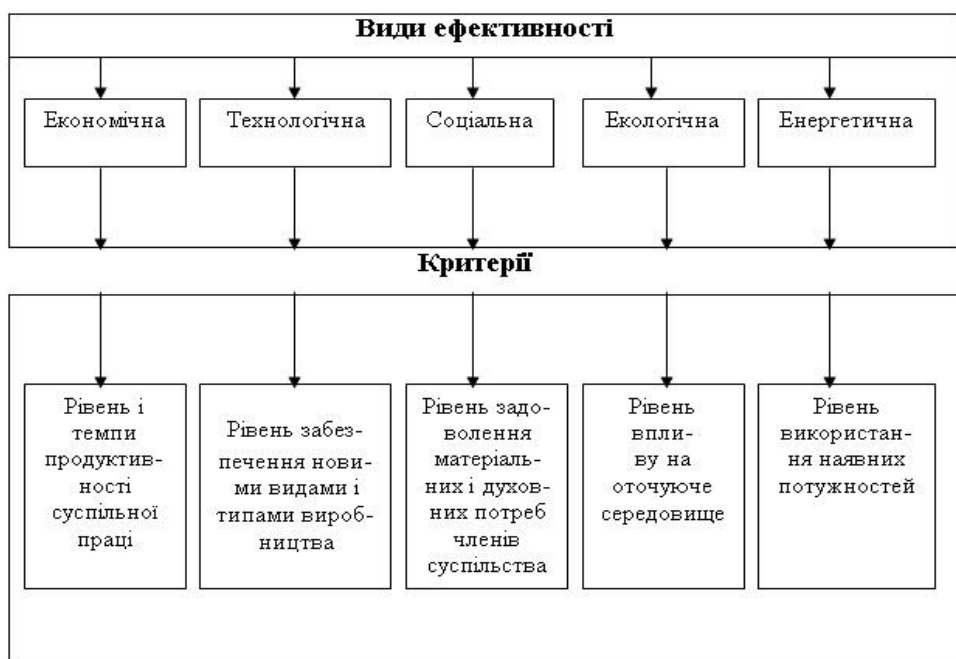

Рис. 1. Види і критерії ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств [4]

Вивчення взаємозв'язків одержаних результатів і ресурсів на їх досягнення показує, що ефективність – складна економічна категорія, в якій відображається дія об'єктивних економічних законів і висвітлюється одна з найважливіших сторін суспільного виробництва. Вважаємо, що дана економічна категорія відображає широкий комплекс засобів, предметів праці, робочої сили, енергетичних ресурсів, екологічних і соціальних факторів.

Аналіз взаємозв'язків ефективності виробництва за сферами функціонування показує, що з переходом на ринкові відносини необхідно: орієнтуватися на ринку сільськогосподарської продукції, ефективно управляти та використовувати виробничий потенціал, земельні, трудові та фінансові ресурси підприємства, вміти кваліфіковано оцінити та запобігти можливим загрозам навколишнього середовища. Розуміння стану та особливостей ринкового середовища полягає в оптимальній спланованій маркетинговій стратегії, ефективному використанні наявного ресурсного та технологічного потенціалу підприємства, які можуть дати господарству очікувані прибутки, знизити собівартість сільськогосподарської продукції.

Узагальнюючи висвітлені в науковій літературі трактування ряду вчених щодо ефективності використання землі вважаємо, що ефективність використання землі як економічна категорія виражає кількість необхідної суспільству продукції, яка отримана з кожного гектара землі при найменших затратах праці й коштів на її виробництво та при збереженні природної родючості ґрунту, а детальне її вивчення може бути здійснене тільки при використанні системи показників.

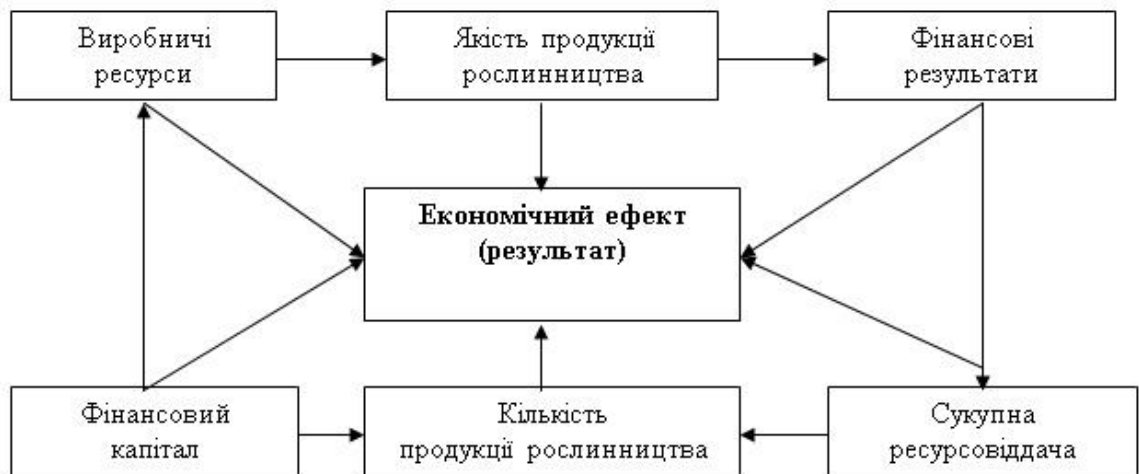

Рис. 2. Ефективність виробництва продукції рослинництва як узагальнена результативна категорія сукупної продуктивності функціонування господарської системи.

На сучасному етапі Україна формує ринкові відносини шляхом інституціональних перетворень, теоретичні засади яких базуються на економічній теорії ринкового господарства.

Тому принциповою умовою теоретичного підходу до дослідження ефективності виробництва продукції рослинництва, на нашу думку, є розгляд її на підставі ринкової концепції ефективності виробництва у системі категорій ринкових виробничих відносин різних рівнів, які взаємодіють та впливають на формування ефективності виробництва продукції рослинництва (рис. 2).

Тобто, як бачимо, підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва є результатом підвищення рівня продуктивності виробничих ресурсів і характеризується залежністю, яку можна висловити так: чим краще використовуються наявні виробничі ресурси, тим нижчі витрати сукупної праці і тим вищий рівень ефективності виробництва [1].

Висновки та пропозиції. В умовах формування ринкової економіки проблема підвищення ефективності використання землі та збільшення виробництва продукції рослинництва набуває особливо актуального значення. Високоєфективно використовувати землю означає одержувати якомога більше сільськогосподарської продукції з одиниці земельної площі при умові підвищення родючості землі і постійному зменшенні затрат живої і уречевленої праці в розрахунку на одиницю одержаної продукції [2]. В той же час розрахунки показують, що в сучасних умовах використання землі вважається ефективним, коли не тільки збільшується вихід продукції з одиниці площі, а й підвищується її якість, знижуються затрати на виробництво одиниці продукції, при одночасному збереженні або підвищенні родючості ґрунту і забезпеченні охорони навколишнього середовища.

Анотація

У статті розглянуто процеси формування та функціонування механізмів, що зумовлюють ефективність виробництва продукції рослинництва в умовах становлення ринкових відносин.

Ключові слова: ефективність, виробництво, інвестиції, інноваційна діяльність, стратегія розвитку, споживча вартість, продовольча безпека країни, галузі АПК.

Аннотация

В статье рассмотрены процессы формирования и функционирования механизмов, обуславливающие эффективность производства продукции растениеводства в условиях становления рыночных отношений.

Ключевые слова: эффективность, производство, инвестиции, инновационная деятельность, стратегия развития, потребительская стоимость, продовольственная безопасность страны, отрасли АПК.

Annotation

The article deals with the formation and functioning of the mechanisms that contribute to the efficiency of crop production in conditions of market relations.

Keywords: efficiency, production, investment, innovation, strategy development, consumer price, food security, the field of agriculture.

Список використаних джерел:

1. Лемик О.Я. Конкуренція: суть та фактори, що її формують / О.Я.Лемик // Інноваційна економіка. — 2010. — №10. — С.89-91.
2. Маркіна І.А. Системний підхід до ефективності управління підприємством / І.А.Маркіна // Вісник ДонДУЕТ. Сер. екон. науки. — 2009. — №8. — С.104-110.

3. Павлик В.П. Управління сільськогосподарським підприємством у ринкових умовах / В.П. Павлик / Економіка АПК. — 2009. — № 1. — С.28-34.
4. Плескач М.О. Механізм антикризового управління діяльністю сільськогосподарських підприємств в умовах трансформації / М.О. Плескач // Економіка АПК. — 2008. — №6. — С.84-89.